

ХУЛОСАИ

шурои диссертатсионии 6D.KOA-003 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз рӯи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит

Парвандаи аттестатсионии №

Қарори шурои диссертатсионӣ аз 30-юми августи соли 2025, № 123

Барои сазовор донишгари Раҳматзода Мавзунаҳон Даврон, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит.

Диссертатсияи Раҳматзода Мавзунаҳон Даврон дар мавзӯи «Мукамалгардонии методикаи ташкили баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит санаи 21-уми июни соли 2025, суратмаҷлиси №117 аз тарафи шурои диссертатсионии 6D.KOA-003 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17), ки он дар асоси фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3-юми декабри соли 2021, №349 таъсис дода шудааст, барои ҳимоя қабул карда шуд.

Раҳматзода Мавзунаҳон Даврон 1 августи соли 1994 таваллуд шудааст. Соли 2015 факултети баҳисобгирӣ ва андози Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит хатм намудааст. Пас аз хатми донишгоҳ барои идома додани таҳсил соли 2016 ба зинаи магистратураи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит дохил шуда, донишгоҳи мазкурро соли 2018 хатм намудааст.

Аз моҳи августи соли 2018 то имруз ба ҳайси ассистенти кафедраи баҳисобгирии бухгалтерии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон фаъолият бурда истодааст. Соли 2020 ба ҳайси унвонҷӯи кафедраи баҳисобгирии бухгалтерии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 2025 (маълумотномаи № 693, 26.08.25) хатм кардааст.

Мавзӯи диссертатсияи Раҳматзода Мавзунаҳон Даврон тахти унвони «Мукамалгардонии методикаи ташкили баҳисобгирӣ ва аудити сармояи

худӣ» дар ҷаласаи шурои олимони Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон аз 17.02.2020, протоколи №6 тасдиқ гардидааст.

Диссертатсия дар кафедраи баҳисобгирии бухгалтерии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон иҷро карда шудааст.

Роҳбари илмӣ:

– **Дадоматов Далерҷон Нишонбоевич** - доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, мудири кафедраи баҳисобгирии бухгалтерии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

- **Қодирова Гулмо Толибовна** – доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент, мудири кафедраи менеҷменти Академияи идоракунии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- **Олимов Исломхуҷа Аҳмадович** – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, дотсенти кафедраи баҳисобгирии бухгалтерӣ ва аудити Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон ба диссертатсия тақризҳои мусбат доданд.

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон дар тақризи мусбати худ, ки аз тарафи эксперт доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент Раҳимов С.Х. омода карда шуда, дар ҷаласаи васеи кафедраи баҳисобгирии бухгалтерӣ ва аудити Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон аз 14 августи соли 2025, суратмаҷлиси № 11/1 муҳокима гардида, аз тарафи раискунандаи ҷаласа, мудири кафедраи баҳисобгирии бухгалтерӣ ва аудит н.и.и., дотсент Бобоев А.М., имзо гардида, аз тарафи ректори Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Асрорзода Убайдулло Саттор 15 августи соли 2025 тасдиқ шудааст.

Дар тақризи пешниҳодшуда хулоса бароварда шудааст, ки диссертатсия аз рӯйи навгонӣ, муҳиммият, аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ ба баҳои мусбат сазовор буда, таҳқиқоти мустақил ва баанҷомрасонидашуда буда, мавзӯи муҳимми назариявӣ, методологӣ ва амалӣ мебошад ва ба бандҳои 31, 33, 34 ва 35 «Татиби додани дараҷаҳои илмӣ» мувофиқат мекунад. Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳамчун саҳми муҳимми муаллиф дар рушди назария, методика ва амалияи баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ баррасӣ намудан мумкин аст. Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф қобилияти ўро оид ба татбиқи усулҳои таҳлили илмӣ ифода менамояд, ки барои назарияи илми баҳисобгирӣ ва амалияи хоҷагидорӣ аҳаммияти муҳим дорад.

Муҳиммияти амалии таҳқиқот дар коркарди тавсияҳо оид ба мукамалгардони асосҳои назариявӣ ва методологии ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ асос ёфта, дорои ҷанбаҳои асосноккардашудаи илмӣ ва хулосаву тавсияҳои методию амалӣ мебошад.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби мукарраргардида барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит таҳия гардида, мазмунӣ асосии таҳқиқотро инъикос менамояд ва дар он натиҷаҳои назаррасии илмӣ асоснок гардида, шарҳи пурраи худро ёфтаанд.

Гуфтаҳои овардашуда аз он шаҳодат медиҳанд, ки диссертатсияи Раҳматзода Мавзунаҳон Даврон дар мавзӯи «Мукамалгардони методикаи ташкили баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ» ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 "Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ", (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267) мутобикат менамояд ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит мебошад.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Аз рӯи натиҷаҳои таҳқиқот докталаб 16 мақолаи илмӣ ба таъъ расонидааст, аз ҷумла 7 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудааст.

Муҳимтарин интишороти муаллиф доир ба мавзӯи диссертатсия:

А. Интишорот дар маҷаллаҳо ва нашрияҳои илмӣ тақризшавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Собирова М.Д. Концепции учета собственности капитала и отражение в бухгалтерской отчетности [текст] / М.Д. Собирова // Научный журнал «Конкурентоспособность в глобальном мире: экономика, наука, технологии». – Москва, 2018. – №3 ч. 2. – С.232-234.

2. Собирова М.Д. Равишҳои методӣ ба ташаккули баҳисобгирии идоракунии сармояи оинномавӣ дар ташкилоти тиҷоратӣ [матн] / Д.Н. Дадоматов, М.Д. Собирова, Б.М. Қўзибоева // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ (илмҳои табиӣ риёзӣ). – Душанбе: Нашрияи Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садриддин Айний, 2021. - №3-4 – С.133-138.

3. Собирова М.Д. Мазмунӣ баҳисобгирии категорияи «сармояи худӣ» [матн] / М.Д. Собирова // Номаи Донишгоҳ. Силсилаи илмҳои табиатшиносӣ ва иқтисодӣ. – МДТ “ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров” - Хучанд, 2022. - № 4(63).-С.168-174.

4. Собирова М.Д. Таҷрибаи байналмилалӣ баҳисобгирии сармояи худӣ ва истифодабарии он дар низомии баҳисобгирии Тоҷикистон [матн] / Д.Н. Дадоматов,

М.Д. Собирова // Номаи Донишгоҳ. Силсилаи илмҳои табиатшиносӣ ва иқтисодӣ. МДТ “ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров” – Хучанд, 2023. - №3(66). – С.116-129.

5. Собирова М.Д. Методикаи гузаронидани санчиши аудитории сармояи худӣ [матн] / Д.Н. Дадоматов., М.Д. Собирова. // Паёми Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон. – Душанбе, 2023. - №4/1(49). – С.25-33.

6. Собирова М.Д. Танзими меъёрӣ-хукукии баҳисобгирии сармояи худӣ [матн] / Д.Н. Дадоматов., М.Д. Собирова. // Паёми Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон. – Душанбе, 2023. - №4/1(49). – С.274-281.

7. Собирова М.Д. Муаммоҳои баҳисобгирии сармояи худӣ дар ҳисобгирии молиявӣ [матн] // М.Д. Собирова // Номаи Донишгоҳ. Силсилаи илмҳои табиатшиносӣ ва иқтисодӣ. – МДТ ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров - Хучанд, 2024. - № 1(63/24).-С.- 207-212.

Б. Мақолаҳо дар дигар нашриҳо:

1. Собирова М.Д. Пути развития промышленного предпринимательства в Республике Таджикистан [текст] / М.Д. Собирова // Материалы XIX Международной научно-практической интернет-конференции «Проблемы и перспективы развития современной науки в странах Европы и Азии» - Украина: Переяслав-Хмельницкий, 2019. – С. 28-30.

2. Sabirova M.D. Theoretical and methodical approaches to evaluating factors of development of small business / Dadomatov D.N., Sabirova M.D., Dzhuraeva M.S. // Materials of the International Conference «Process Management and Scientific Developments» (Birmingham, United Kingdom, November 30, 2019). pp. 16-22.

3. Sabirova M.D. Elements of the authorized capital, their definitions and classification / Sabirova M.D. // Collection of scientific papers on the materials of the 7th International scientific and practical Internet conference "Scientific horizon in the context of social crises" (February 6-8, 2021). - Tokyo, 2021. – pp. 211-216.

4. Собирова М.Д. Хусусиятҳо ва асосҳои ташкили ҳисоббаробаркуниҳо бо буҷет / М.Д. Собирова [матн] // Ҷавонон дар пайроҳаи таҳқиқ. Маҷмуаи мақолаҳои устодон ва магистрантони ДДХБСТ. - Хучанд: Дабир, 2020. – С. 71-74. (ISBN 99899997558220)

5. Собирова М.Д. Учет операций по формированию и использованию уставного капитала экономических субъектах [матн] / М.Д. Собирова // Маҷмуаи мақолаҳои конференсия илмию амалии ДДХБСТ «Рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар низоми ташаққулёбии иқтисодиёти рақамӣ» (22-25 апрели 2020). – Хучанд: Дабир, 2020. – С. 341-344. (ISBN 97899975-58-25-1)

6. Собирова М.Д. Правовое регулирование порядка формирования уставного капитала и определение его сущности [текст] / Материалы международной научно-

практической конференции «Современное состояние экономики, учета, финансов и основные проблемы» (5 октября 2021 г.) – Украина: Полтава, ЦФЕНД, 2021. – С.67-71.

7. Собирова М.Д. Мавқеи аудити дохила дар муносибатҳои субъекторни хоҷагидор [матн] / У.З. Ашуров, М.Д. Собирова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии профессорон, омӯзгорон ва муҳаққиқони ҷавони ДДХБСТ «Ҳамгироии илм ва истеҳсолот баҳри татбиқи ҳадафҳои стратегии миллӣ» (21-25 апрели соли 2022). – Хучанд: Дабир. – 2022. - С. 269-272.

8. Собирова М.Д. Хусусиятҳои асосии ташкили баҳисобгирии муҳосиби сармояи худии субъектҳои иқтисодӣ [матн] / М.Д. Собирова М.Д. // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявӣ «Ташаккули фазои мусоид ба сармоягузорӣ дар татбиқи саноатикунории босуръати кишвар» (27 майи соли 2022). – Хучанд: Дабир. – 2022. - С. 445-447.

9. Раҳматзода М.Д. Тавзеҳоти иттилоот оид ба сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявии корхонаҳои саноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон [матн] / М.Д. Раҳматзода // Конференсияи байналмилалӣ илмӣ - амалӣ дар мавзӯи «Масоили муҳими молия, баҳисобгирӣ, аудит ва илмҳои дақиқ дар шароити рақамикунонӣ» (30 апрели соли 2025) – Хучанд: Парки Технологии ДДХБСТ – 2025. - С.724-729.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои зерин ворид шудаанд:

1. **Исоев Д.Т.** н.и.и., омӯзгори калони кафедраи идораи молияи Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон, бо чунин эрод:

- дар автореферати тақризшаванда дар баробари ҷанбаҳои мусбӣ, баъзе камбудӣҳо низ ҷой дорад, ба андешаи мо, агар муаллиф модели таҳияшудаи таъминоти методии ташкили баҳисобгирии муҳосиби сармояи худиро бо талаботи СБҲМ ҳамоҳанг месохт ва дар автореферат васеъ инъикос менамуд, онгоҳ қимати таҳқиқот боз ҳам баланд мегардид.

2. **Бобоев Ш.Н.** доктори фалсафа (PhD), и.в., дотсенти кафедраи баҳисобгирии бухгалтерӣ ва аудити Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон, бо чунин эрод:

- аз сабаби он ки мавзӯи диссертатсияи унвонҷӯй ба яке аз масъалаҳои мубрами баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити сармояи худӣ бахшида шудааст, ба андешаи мо муаллиф бояд ба масъалаҳои татбиқи технологияи иттилоотӣ ҳангоми баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ бештар диққат меод.

3. **Раҳматов Б.Қ.** н.и.и., мудири кафедраи баҳисобгирии муҳосибӣ ва андозбандии Донишгоҳи давлатии Данғара бо чунин эрод:

- дар баробари бартарияҳои автореферати диссертатсия чунин камбудӣ ба назар мерасад, агар муаллиф дар автореферат самтҳои асосӣ, объектҳо,

методика ва пайдарпайии истифодаи расмиёти аудиторӣ ҳангоми санҷиши сармояи худиро васеътар шарҳ меод, мазмуни кор боз беҳтар мегардид.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, қисме аз эродҳо хусусияти тавсиявӣ доранд.

Интихоби муқарризони расмӣ бо пешниҳоди комиссияи экспертии шурои диссертатсионӣ ва бо мавҷудияти салоҳият ва мавқеи устувор дар доираи таҳқиқи масъалаҳои назария, методология, методика ва ташкили баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ, мавҷудияти интишорот дар соҳаи мазкур ва қобилияти баҳодиҳӣ ба аҳаммияти илмию назариявии диссертатсия, ҳамчунин бо розигии шахсӣ барои пешниҳоди тақриз асоснок шудааст.

Интихоби муассисаи пешбар бо он асоснок карда шудааст, ки Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон дар самти илми дахлдор шинохташуда буда, қодир аст, ки арзиши илмӣ ва амалии диссертатсияро муайян намояд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

- дар асоси ҷамъбасти ақидаи олимони хориҷӣ ва ватанӣ ҷанбаҳои назариявӣ ташаккули сармояи худӣ ба низом дароварда шуда, концепсияи сармояи худӣ дар низоми баҳисобгирии муҳосибӣ коркард карда шудааст; модели таъминоти ташкилӣ-методи баҳисобгирии сармояи худӣ коркард карда шудааст, роҳҳои мукамалгардонии таъминоти иттилоотӣ ҷараёни аудити сармояи худӣ дар асоси санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, сабқунақҳои баҳисобгирии таркибӣ ва таҳлилӣ, ҳисоботи молиявӣ, иттилооти ғайриҳисобгирӣ **асоснок ва коркард шудааст;**

- бо мақсади тақмили низоми мавҷудаи пешбурди баҳисобгирии муҳосибии сармояи худӣ ба нақшаи ҳисобҳои амалкунанда тағйирот ворид карда шавад, методикаи ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ дар ин ҳисобҳо асоснок ва пешниҳод шуда, самтҳои мукамалгардонии методикаи тавзеҳоти иттилоот оид ба ҷузъиёти сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявӣ мувофиқи СБҲМ **пешниҳод карда шудааст;**

- **исбот шудааст,** ки айни замон ҳолати муосири ташкили баҳисобгирии сармояи худӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи талаботи СБҲМ ба роҳ монда намешавад ва ҷиҳати мукамалгардонии методикаи баҳисобгирии он, модели таъминоти ташкилӣ-методи баҳисобгирии сармояи худӣ, модели объектии аудити унсурҳои сармояи худӣ коркард карда шудааст;

- **асоснок карда шудааст**, ки ташкили баҳисобгирии сармояи худӣ аз рӯи унсурҳои алоҳидаи он дар низоми ҳисобҳо ба мақсад мувофиқ мебошад; ташкили санҷиши аудиторӣ аз рӯи ҳар як объекти алоҳидаи унсури сармояи худӣ дар боамҳамалоқамандӣ муфид буда, барои таъмин намудани қарорҳои гуногуни идоракунии кӯмаки амалӣ мерасонад.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот бо инҳо асоснок карда шудааст:

- **исбот карда шудааст**, ки дар илми иқтисодиёти ватанӣ то кунун атрофи масъалаи баҳисобгирӣ ва ва аудити сармояи худӣ мувофиқи СБҲМ аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ таҳқиқоти мукамал анҷом дода нашудааст. Дар диссертатсияи мазкур барои ташаккули асосҳои назариявӣ ва методии ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ ва ва аудити сармояи худӣ мувофиқи СБҲМ коркардҳои мушаххаси муаллифӣ пешниҳод карда шудаанд;

- **усулҳои муосири** диалектикӣ таҳқиқот, ки омӯзиши таҳаввули рӯйдодҳо ва ҳодисаҳо дар инкишоф ва боҳамалоқамандӣ таъмин мекунанд, аз қабili усулҳои умумии илмӣ: таҳлили системавӣ, абстраксияи илмӣ, усулҳои мантиқӣ (таҳлил, синтез, индуксия, дедуксия), тасниф, ҷамъбаст ва мушаххаскунӣ; усулҳои махсус: усули тавозун, таҳлили муқоисавӣ, муносибати таърихӣ, моделсозии иқтисодӣ-риёзӣ, гурӯҳбандӣ, таҳлили омилҳо, таҳқиқоти сатҳи монографӣ ва дигар воситаҳои таҳлили молиявӣ иқтисодӣ истифода шудааст;

- **баён шудани** равиши инфиродии баҳисобгирӣ ва ва аудити сармояи худӣ исбот карда шудааст, ки дар ҷамъиятҳои саҳҳомӣ васеъ ва мукамалгардонии методикаи баҳисобгирии сармояи худӣ ва пешниҳоди иттилоот оид ба сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявӣ дар амалияи баҳисобгирии муҳосибӣ мавҷудбуда, имкон дорад. Ҳамзамон, рушди методикаи санҷиши аудитории сармояи худӣ ва унсурҳои алоҳидаи он хеле мувофиқ аст;

- **ошкор карда шудааст**, ки тартиби пешбурди баҳисобгирии сармояи худӣ ва инъикоси иттилот оид ба он дар ҳисоботи молиявӣ хусусиятҳои фарқкунанда доранд. Бинобар ин, дар баҳисобгирии муҳосибӣ бо мақсади инъикоси унсурҳои алоҳидаи сармояи худӣ ва ҷузъиёти онҳо, баҳисобгирии ҳар як намуди онҳо дар ҳисобҳои иловагӣ пешниҳодшуда, мувофиқи нақшаи ҳисобҳои амалкунанда ва муқаррароти стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ ба мақсад мувофиқ аст;

- **омӯзиши** асосҳои назариявӣ ва амалии ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ ва ва аудити сармояи худӣ нишон дод, ки тавзеҳоти иттилоот оид ба ҷузъиёти сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявӣ мувофиқи СБҲМ аз

тартиби дурусти пешбурди баҳисобгирии ҳаракати сармояи худӣ ва ҷузъиёти он вобастагӣ дошта, самаранокӣ гузаронидани санҷиши аудиторӣ ва сифати баланди натиҷаи санҷиши аудитории сармояи худиро таъмин карда метавонад. Ба таври маҷмуъӣ ҳалл кардани масъали мазкур менечеронро бо иттилоотӣ, бо мақсади идоракунии самаранок таъмин намояд;

- **аз нав такмил додани** методика, ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ ва ва аудити сармояи худӣ масъалаи муҳими методологии баҳисобгирӣ ва аудит мебошад. Дар ин росто асоси мукамалгардонии таъминоти баҳисобгирӣ-иттилоотии ҳаракати сармояи худӣ ва унсурҳои алоҳидаи он коркард карда шудааст ва барои мукамалгардонии донишҳои иқтисодию ҳуқуқии муҳосибони дар амалия фаъолияткунандаи ҷамъиятҳои саҳомӣ мусоидат менамояд. Ҳамзамон, усули ташкил ва пешбурди баҳисобгирии сармояи худӣ дар ҳисобҳои таҳлилии тартиби дуюм ва сеюм асоснок таҳия гардида, самтҳои мукамалгардонии методикаи тавзеҳоти иттилоот оид ба ҷузъиёти сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявӣ мувофиқи СБҲМ пешниҳод карда шудааст.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешавад:

- **аҳаммияти амалии** таҳқиқоти анҷомшуда дар он аст, ки натиҷаҳои ҷудогонаи онро дар вақти коркарди муқаррароти назариявӣ методӣ оид ба такмил додани низоми пешбурди баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ дар ҷамъиятҳои саҳомӣ истифода бурдан мумкин аст. Вобаста ба масъалагузориҳои дар диссертатсия ҷойдошта самаранокӣ ташкили баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ ва методикаи пешбурди баҳисобгирӣ дар ин ҳисобҳои тартиби дуюм ва сеюм, мутобиқсозии ҳисобот ба талаботи СБҲМ пешниҳод карда шудааст, ки шакли такмилёфтаи пешниҳоди маълумотро дар заминаи шарҳи васеи таҳлили он, расмиётҳои мукамалгардонидани санҷиши аудитории сармояи худӣ мавриди татбиқ қарор дода шудаанд;

- **натиҷаҳои таҳқиқоти методологию** назариявии гузаронидашуда дар оянда метавонад ҳамчун замина барои гузаронидани таҳқиқотҳо, коркард ва такмилдиҳии низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит, алаҳусус дар ҷамъиятҳои саҳомӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон кумак расонад;

-**коркард ва ҷорӣ карда шуд:** натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар тадриси фанҳои таҳассусии таълимии назарияи баҳисобгирии муҳосибӣ, баҳисобгирии молиявӣ, баҳисобгирии муҳосибӣ дар ташкилотҳои тиҷоратӣ ва ҳисоботи молиявӣ дар Донишгоҳи давлатии ҳуқук,

бизнес ва сиёсати Тоҷикистон (маълумотномаи № 986/1 аз 18.12.2023) ва фаъолияти амалии корхонаҳои ҚСҚ «Қолинҳои Гулистон» (маълумотномаи №61 аз 10.12.2023), ҚДММ «Нассочи Хучанд» (маълумотномаи №74 аз 25.11.2023), ташкилоти аудиторию консалтингии ҚДММ «Суғдаудит» (маълумотномаи №7 аз 05.12.2023) истифода истифода шудаанд;

- муайян карда шуд, ки хусусиятҳои ташаккули сармояи худии ҷамъиятҳои саҳомӣ аз дигар субъектҳои иқтисодӣ фарқкунанда буда, пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит, усулҳои баҳисобгирии ҳаракати сармояи худӣ ва ансурҳои алоҳаи он, тартиби пешниҳодии иттилоот оид ба сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявӣ, расмиёти гузаронидани санҷиши аудиторӣ ва давраҳои он равишҳои махсусро талаб мекунад;

- методикаи ташкил ва пешбурди баҳисобгирии сармояи худӣ ва ансурҳои алоҳаи он, методика ва тартиби пешбурди ҳисобҳои таҳлилии тартиби дуюм, сеюм, тартиби пешниҳодии иттилоот оид ба сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявӣ, модели таъминоти ташкилӣ-методии баҳисобгирии сармояи худӣ, схемаи объектии аудити ҳар як унсури сармояи худӣ ва боамҳамалоқамандии онҳо, ки эътимоднокии иттилооти ҳисоботи молиявиро **таъмин менамоянд**;

- самтҳои асосии мукамал намудани методикаи ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ бо роҳи таъмини масъалаҳои ҳуқуқӣ, иттилоотӣ, коркарди ҳуҷҷатҳои танзими меъёрию ҳуқуқӣ, баланд бардоштани сатҳи таҳассусмандии кормандони соҳаи баҳисобгирӣ, рушди методии инъикоси амалиётҳо дар ҳисобҳои муҳосибӣ оид ба ҳақаркати сармояи худӣ ва ташаккули методикаи гузаронидани санҷиши аудитори сармояи худӣ **пешниҳод карда шуд**.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон дод, ки:

- назарияи таҳқиқ дар заминаи муқаррароти назариявӣю концептуалии эътирофшудаи илми иқтисодӣ дар самти ташаккул ва рушди баҳисобгирии муҳосибӣ, аудитӣ, таҳқиқи нишондиҳандаҳо ва омилҳои таъсиррасон, аз рӯйи методология ба асарҳои олимони иқтисодшинос, аз ҷумла иқтисодчиёни хориҷию ватании соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлил, назорат, аудит, ки ба таҳқиқи тақмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва масъалаҳои гузариши корхонаҳои ватанӣ ба СБҲМ машғул шудаанд, инчунин натиҷаи фаъолияти ҷамъиятҳои саҳомӣ, баҳисобгирии молиявӣ, сохторҳои таркибӣ ва ғайраҳо ташаккул ёфтааст;

- **ғояи таҳқиқот дар** асоси барномаҳои давлатии рушди соҳаи парандапарварӣ, ислоҳоти низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит, таҳлили

дастурҳо, баромадҳо ва Паёмҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон, ба андешаи олимони соҳаи иқтисодӣ, баҳисобгирии муҳосибӣ, назорат, таҳлил ва аудит, омӯзиши асарҳои олимони ватаниву хориҷӣ дар самти таҳқиқоти гузаронидашудаи муаллиф, маводҳои конференсияҳои гуногун, маводи таҳлилӣ ва таҳқиқотӣ, санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии танзимкунандаи низоми баҳисобгирии муҳосибии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумоти Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумоти ҷамъиятҳои соҳомӣ ва корхонаҳои саноатии ватанӣ ва сарчашмаҳои иттилоотии шабакаи «Internet» инчунин коркардҳо аз ҷониби муаллиф асоснок шудааст;

- **аслият ва навиноҳои натиҷаҳои таҳқиқот** оид ба такмил ва рушди методикаи ташкил ва пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити сармояи худӣ бо далелҳои мушаххас аз ҷаҳолияти корхонаҳои ватанӣ ва тавсияҳои методии коркардшуда тасдиқ шудаанд;

- **усулҳои муосири ҷамъоварӣ** ва коркарди маълумот зимни тартибдиҳии ҷадвалҳо, таҳияи равишҳои баҳисобгирии муҳосибӣ, аудит ва коркарди тавсияҳои амалӣ ҷиҳати баландбардории самаранокии идоракунии ҷаҳолияти молиявӣ-хоҷагидории ҷамъиятҳои соҳомӣ истифода шудааст.

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ:

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ аз коркарди тавсияҳои назариявӣ ва амалӣ оид ба такмили низоми баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат мебошад.

- дар заминаи ҷамъбасти назариявӣ ва таҳлили тавсияҳои методии баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ коркард шудааст, модели таъминоти ташкилӣ-методии баҳисобгирии сармояи худӣ, усули ташкил ва пешбурди баҳисобгирии сармояи худӣ дар ҳисобҳои таҳлилии тартиби дуюм ва сеюм асоснок таҳия гардида, самтҳои мукаммалгардонии методикаи тавзеҳоти иттилоот оид ба ҷузъиёти сармояи худӣ дар ҳисоботи молиявӣ мувофиқи СБҲМ пешниҳод карда шудааст.

- роҳҳои мукаммалгардонии таъминоти иттилоотии ҷараёни аудити сармояи худӣ дар асоси санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, феҳрастҳои баҳисобгирии таркибӣ ва таҳлилӣ, ҳисоботи молиявӣ, иттилооти ғайриҳисобгирӣ асоснок ва коркарда шуда, нақшаи объектии аудити ҳар як унсури сармояи худӣ дар боҳамалоқамандӣ коркард карда шуда, расмиётҳои аудиторӣ ҳангоми гузаронидани аудити сармояи худӣ пешниҳод шудаанд.

- муаллиф методикаи ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худиро дар заминаи ҷамъбастанамоиҳои назариявӣ, илмӣ ва амалӣ таҳлил намудааст ва пешниҳоди тавсияҳоро қарор карда баромадааст. Натиҷаҳои ҷудоғонаи таҳқиқоти диссертатсиониро ҳангоми қорқардабарории муқаррароти назариявӣ ва методологӣ оид ба муқамалгардонии заминаҳои меъёрию ҳуқуқии рушди низоми баҳисобгирӣ ва аудити сармояи худӣ дар ҷамъиятҳои соҳомии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода бурдан бамаврид мебошад.

- муқаррароти асосии диссертатсия дар 16 мақолаи илмӣ бо ҳаҷми 11,2 ҷ.ҷ. (аз ҷумла 7,8 ҷузъи ҷопӣ аз муаллиф) нашр гардидааст, аз ҷумла, 7 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардидааст.

- натиҷаҳои асосии таҳқиқоти гузаронидашуда дар конференсияҳои илмӣ амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ, ки дар Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибқори Тоҷикистон ва дигар муассисаҳои таҳсилоти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тӯли солҳои 2019-2025 баргузор гардидаанд, аз ҷониби муаллиф ба тариқи маъруза баён гардидаанд.

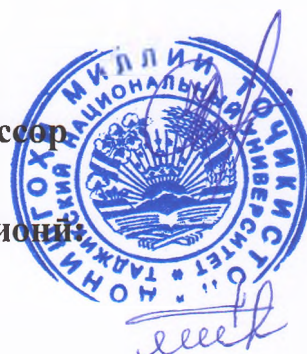
Дар маҷлиси шурои диссертатсионии 6D.KOA-003 аз санаи 30.08.2025 қарори сазовор донишманди Раҳматзода Мавзунаҳон Даврон бо дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирӣ мухосибӣ ва аудит қабул қарор шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ 14 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм 3 нафар аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда. Аз 14 нафар иштирокдоштагон дар маҷлис, ки ба шуро шомил ҳастанд 14 нафар овоз доданд: тарафдор 14 нафар, муқобил – нест, бетараф – нест, бюллетенҳои бегътибор – нест.

Раисиқунанда:

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор

**Котиби илмӣ шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои иқтисодӣ**

Собирзода Н.М.

Бобиев И.А.

30.08.2025